

Emigranti SLOVENC

Leto III.

1. november 1948.

Štev. 9.

VSEM SLOVENSKEM EMIGRANTOM

Velike naloge krščanske dobrodelnosti smo mogli vršiti predvsem s pomočjo naših dobrotnikov, med katerimi so prvi naši ameriški Slovenci, posebno pa Liga katoliških Slovencev. Zadnje čase pa so postala denarna sredstva naše socialne akcije zelo skromna. Bojimo se, da bodo popolnoma usahnila. Vršiti svojo nalogo bomo mogli še nadalje le, če se bodo tisti slovenski emigranti, ki so prišli čez morja h kruhu in zaslužku, zavedali svoje socialne dolžnosti napram naši begunski skupnosti.

V Evropi bo po končani preselitvi slovenskih beguncev ostalo še dokaj naših invalidov, starčkov in bolnikov. Teh prekomorske države ne sprejmejo. Mi pa vseh teh revežev ne smemo pozabiti. Ne smemo jih pustiti žalostni usodi! Naša sveta in skupna dolžnost je, da jim skušamo pomagati, da si ohranijo človekavredno življenje. Nikdar ne smejo živeti v zavesti, da smo jih zapustili in same prepustili njih usodi. Noben slovenski begunec, ki se sam ne more preživljati, ne sme ostati zapuščen! Za vsakega poedinca bomo morali skrbeti in mu po možnosti pomagati!

Nekateri naši preseljenci v Angliji, Kanadi in Argentini pišejo, da že kar lepo zaslužijo. Nabavili so si že obleko, in morejo tudi nekaj že vsak mesec prihraniti. V naši skupnosti ne sme biti materializma! Vsak mora misliti tudi na druge svoje rojake in posebno na one, ki živijo v bedi!

Zato vabimo vse naše emigrante po vseh državah in po vseh kontinentih, naj med seboj organizirajo socialno - dobrodelno akcijo. Povežimo se trdno vsi med seboj v krščanski dejavni ljubezni.

Iz Kanade je pisal nekdo, da more mesečno prihraniti sto dolarjev! Takemu ne bo težko mesečno žrtvovati en dolar, morda dva ali še več za naše skupne dobrodelne namene. Kjer je kaka skupina slovenskih beguncev, povsod naj se ustanovi socialni ali karitativni krožek, odbor, ki bo zbiral prostovoljne prispevke za našo skupno socialno in karitativno akcijo! Nikogar seveda ne moremo siliti k temu! To naj bo naš prostovoljni davek, ki bo obenem pa tudi priča naše požrtvovalnosti! Vemo, da bodo nekateri ob tem vabilu ugovarjali na vse mogoče načine! Saj smo že doživeli, da so nekateri v svojem materializmu blatili našo skupno socialno akcijo! Zanesljivo vemo, da nekateri to tudi zunaj nadaljujejo. Toda mi gremo preko teh in raznih neutemeljenih očitkov! Mi polagamo vsako leto jasne in točne račune o vsem našem socialnem delu! Vsak dobi lahko vpogled v naše račune! Mi se ne bojimo nobene kritike. Vsako upravičeno kritiko prenesemo. Mi ne vabimo k temu delu onih, ki nimajo smisla za krščanski idealizem in vidijo le svoje koristi, k temu delu. Prav tako ne vabimo tistih, ki nimajo smisla za krščansko dobrodelnost in ne onih, ki verjamejo od komunizma najetim kritikastrom in razdiralcem. Vabimo k sodelovanju naše idealne begunce, ki so iz idealizma šli v borbo proti

komunizmu, ki pa tudi iz krščanskega idealizma pomagajo svojemu bližnjemu po svojih močeh!

"Domače Glasove" pošiljamo sedaj po vsem svetu, kjer žive razkropljeni udje slovenske emigracije. Vsak slovenski begunec dobro ve, da nimamo denarnih sredstev na razpolago. Če hočemo še nadalje izdajati naše "Domače Glasove" kot neko vez med vsemi slovenskimi begunci, moramo imeti za to denarna sredstva. Če hočemo vzdrževati naše šole in naše dijake, moramo nekje dobiti za to podpore! Če hočemo podpreti naše starčke in invalide ter bolnike, ki bodo norali ostati v Evropi, bomo morali za te zbirati prispevke pri naših bratih, ki so prišli do zaslužka. Zato kličemo in vabimo vse, ki so dobre volje, k temu skupnemu delu.

V Argentini naj se pošiljajo tozadevni prispevki na naslov: Društvo Slovencev, CALLE VICTOR MARTINEZ, 50, BUENOS AIRES.

V Kanadi naj se pošljejo prispevki na naslov: Ambrožič Lojze, MALVERN, ONTARIO, TORONTO, in na naslov Doleč Anica, ONTARIO HOSPITAL, 1007 LAKESHORE RD. NEW TORONTO, ONTARIO.

V USA naj se pošiljajo zbirke na naslov: Dr. Miha Krek, 10316 Barrett Avenue S.6. CLEVELAND 8. OHIO, USA.

V Angliji sprejema za nas darove in prispevke za časopis: Selan Peter, MINERS HOSTEL, HIRWAN, near AYERDORE, GLAM, SOUTH WALES, ENGLAND.

Le veselega darovalca ljubi Bog! In tudi mi računamo le na take darovalce, ki z veseljem in krščansko ljubeznijo vrše svoje narodno in krščansko dolžnost čedjanske ljubezni! Nikogar ne silimo, vse pa vljudno vabimo k temu delu!

KAJ JE NOVEGA V SPITTALU?

Š p i t a l s k i t r g o v c i i m a j o z l a t e
č a s e .

Vse življenje v Spittalu v mestu in v taborišču poteka v znamenju naše selitve. Vse trgovine so oblegane, polne naših ljudi, ki si prizadevajo, znebiti se poslednjih grošev. Sprico visokih cen in majhnega zaslužka je njih prizadevanje vedno polno uspešno. Spittalskim trgovcem cvete kupčija, kakor jim ni še doslej in verjetno jim poslej tudi več ne bo. Najživahnejši je promet v trgovini z železnino. Veliko je povpraševanje po vsakovrstnem orodju in po kuhinjski posodi. Naši "Argentinci" odhajajo v "Regitinijo" dobro opremljeni z vsakovrstnim orodjem. Mnogi peljejo s seboj popolno opremo za mizarske, kovaške, kleparske, ključavničarske, krojaške in čevljarke delavnice. Na šivalne stroje je pravcati lov. Nekateri so si nakupili tudi pogonske motorje in razne stroje.

Gospodinje nakupujejo kuhinjsko posodo: lonce, kozice, pečenjake, jedilni pribor. Petičnejše ženske, to so gospe naših rešetarjev in obrtnikov, si nabavljajo lične in praktične petrolejske kuhalnike.

Trgovci zelo radi postrežejo, so pa zaskrbljeni, kaj bo, ko Slovenci od tukaj odidejo.

T a b o r i š č n a t r g o v i n a i n d e n a r .

Pa tudi v taborišču imamo "veleblagovnica alla Stermecki v Celju". Notri stopiš strgan in bos, ven pa prideš od vrha do tal ves nov. Dobiš vse od glavnika, mila, naramnic, obleke, čevljev pa do rjuk. Ko je bila trgovina odprta, so prišli tudi jodlarji, da bi kaj kupili. Opravili seveda nič niso, ker v tej trgovini šiling ni-

ma nobene veljave.

Naša "lesena republika" ima namreč sedaj tudi svoj lasten denar. A, zijate, kaj! Kar zijajte! Naša valuta so lični rdeči in zeleni bankovci. Plače dobivamo seveda v šilingih. Ta denar smo krstili za "piko". Če si lani osorej imel piko ali celo več pik, gorje ti, človek! Letos pa imamo interes na tem, da imamo pri taboriščni komandi čim več pik. Lani je bil tudi srečen tisti, ki ni bil na listi, letos pa mnogi preklinjajo in se jeze, ker niso na listi. Pa recite, če se kolo časa v resnici ne vrtil!

Vsak taboriščnik, ki je eligibil, ima pravico do pik. Temeljna razdelitev točk.

Delavci s plačo 10 točk in 6 odkupnih. Neplačani delavci 10 točk in dodatek. Proti svoji volji nezaposleni delavoljni 10 točk in dodatek. Dijaki 14 točk. Svojci nad 16 let 10 točk, svojci pod 16 let 10 točk.

Tako, vidite, imamo velik interes, da ima vsak čim več pik. Ta novica pa naj se konča tudi s - piko.

T a j n i š t v o s v. A n t o n a .

Druga pomembna in zaenkrat najaktualnejša zadeva v taborišču je tajništvo sv. Antona. Da je sv. Anton vseh zaljubljenih patron, to je znano. Da je od ženskega sveta najbolj oblegan in češčen svetnik, tudi ni tajna. Tako je tudi v taborišču tako zaposlen in to že precej časa, da si je najel svojega tajnika v osebi g. dr. Vračkota. Cilj in namen tajništva je človekoljuben. To se pravi, dvema mladima človekoma, ki se imata rada, mora dr. Vračko pomagati v zakonski stan... Ja, veste, to je v teh časih in razmerah zelo komplicirana zadeva in ne gre več po receptu: "al me češ, če te čem?" Vmes so instance in njihov jezik je drugačen, kakor pa od srečnih zaljubljenecv. Dr. Vračko pomaga obresti vse instance in se pogovoriti z uradnimi gospodi v uradnem jeziku in tako prižene stvar do srečnega konca, do ohceti namreč.

Tako je danes dr. Vračko najpopularnejša osebnost v taborišču. Tudi o njem bi lahko s Prešernom peli:

"Bilo ni godu, svatovšnje, semnjaj,
De tje ne bili bi vabili ga."

P o s l o v i l n i k o n c e r t s p i t a l s k e g a p e v s k e g a z b o r a .

V našem taborišču bo kmalu dolčas. Pevci in pevke trumoma odhajajo. Lani jih je bilo še 130, a letos 19. oktobra pa samo še 38. Poslednjič so nam zapeli, ker v kratkem se bodo še ti porazgubili. Koncert je bil zelo prisrčen in lepo so zapeli. Nič novega nismo slišali, a lepo zapeto pesem radi poslušamo, naj je še tako stara in znana. Zapeli so nam 25 pesmi. Ponavljati so morali.: Florsarsko, Pojdem v škofiče in Pogreb Martina Kebr. Franček Kolarič je k vsaki pesmi napravil posrečen uvod. G. Mihelič Silvin sedaj zbira in uči nove pevce in pevke, a tega, kar je bilo, ne bo nikoli več.

Z o p e t s o o d š l i "A r g e n t i n c i " .

V soboto 23. oktobra je zopet odšlo iz našega taborišča v Argentino 129 naših rojakov. Na predvečer smo se od njih lepo poslovili. Zjutraj 23. oktobra ob pol 6 so imeli odhajajoči skupno sv. mašo. Med sv. mašo se je v lepem govoru od njih poslovil preč. g. župnik Lamovšek. Bodril jih je, naj v tujem, daljnem svetu ohranijo

enako versko gorečnost, kakor so jo negovali tukaj. Nam je v teh letih Bog čudovito pomagal in nas tudi za naprej ne bo zapustil, če bomo mi njemu zvesti ostali. Proti koncu sv. maše pa so vsi zapeli: "Marija, skoz življenje, voditi srečno znaš." V kapeli v teh trenutkih ni bilo suhega očesa. Popoldne ob treh so se odpeljali v Beljak, kjer so jih naložili na IRO vlak. Vagoni so bili toplo kurjeni, matere z malimi otroki in starčki so imeli vagon s posteljami. Druge pa so spravili po 6 oseb v en kupe. Okrog polnoči so se peljali mimo taborišča. Zakurili smo kresove, da so nas bolje spoznavali. Prav lepo so potovali ob najkrasnejšem vremenu skozi Salzburg, Innsbruck, Bremen do Torina, kjer se nahajajo v prehodnem taborišču v Grugliasco. Odtod so prepeljani v Genuo, kjer se vkrcujejo na ladje.

To pot so odpotovali:

Belec Janez, Pavel in Vid iz Škofje Loke, Bizjan Anton, Božnar Alojz, Franc, Pavel in Marija iz Polhovega gradca, Cerar Jože s 3 družinskimi člani iz Ihana, Cop Avgust s tremi člani družine iz Jesenic na Gorenjskem, Jerman Franc iz Jesenic, Danjko Rajmund z 8 člani družine iz Krškega ob Savi, Draksler Anton s 3 člani družine iz Praš pri Kranju, Gnjezda Jerica s 6 družinskimi člani iz Ihana, Hribar Mihaela z 2 družinskima članoma iz Ihana, Javoršek Vinko z 2 članoma družine, iz Moravč, Jan Lovro iz Ljubljane, Jauh Franc iz Senčurja, Javoršek Jože s 4 člani družine iz Moravč, Kmetič Katarina iz Zg. Brnika, Kočar Ivan s 3 člani družine iz Zaloga pri Ljubljani, Kos Valentin z 2 članoma družine iz Češnjic pri Moravčah, Knaus Franc, Kostelec Anton, Kozjek Marija iz Polhovega gradca, Krajnik Janez s 4 družinskimi člani iz št. Jošta nad Vrhniko, Klemenčič Vera in Vinko, Kuhelj Franc in Gabrijela, Clemente Nada iz Dobrove, Lesar Janez in sin Janko iz Kočevja, Leskovec Jožefa s 3 člani družine iz Ljubljane, Likozar Franc z ženo Marjano in sinom Antonom iz Lahovč pri Komendi, Lužovec Janez s 7 člani družine iz Zg. Brnika, Majeršič Janez in hči Štefka iz Tržiča, Mežnar Marija s 3 družinskimi člani, Petek Ana z 2 družinskima članoma iz Goričice-Ihan, Poglajen Alojzij s 3 družinskimi člani iz Javornika na Gorenjskem, Poznič Jakob s 3 člani družine iz Domžal, Rihar Franc, Rode Andrej s 7 člani družine, Rode Ana z materjo Ano in sinom Jurkom, Rode Ivan z ženo Anico iz Ihana, Šušteršič Jože, žena Mica in sin Dušan iz Celja, Vehovec Janez in Marija iz Ljubljane.

M i s i j o n s k a n e d e l j a v S p i t t a l u i n d r u g e s l o v e s n o s t i .

V nedeljo 24. oktobra smo praznovali zunanjo slovesnost Misijonske nedelje. Pri vseh mašah smo slišali pridige o misijonih. Cerkvena nabirka za misijone je prinesla kar čedno vsoto. Popoldne in zvečer pa je bila v gledališki dvorani lepa misijonska prireditev.

Ta dan smo obhajali praznik sv. nadangela Rafaela. V noči od sobote na nedeljo smo imeli nočno čečenje Najsvetejšega. Molili smo predvsem za vse vas, ki ste se že izselili, da bi vas Bog in njegov sveti angel Rafael vodila v tujini, da bi vas Bog blagoslavljal in dal srečen uspeh vsem vašim podjetjem, delom in naporom. Molili pa smo tudi za vse, ki se bodo, oziroma, ki bodo šli v svet. Udeležba je bila prav lepa. Do polnoči so molile ženske, po polnoči do 5. ure zjutraj pa moški.

V ponedeljek 25. oktobra so naši smolarji - oprostite čevljarji moram reči, praznovali god svojega patrona sv. Krispina. Ob 8 uri so imeli skupno sv. mašo.

V noči od sobote 30. na nedeljo 31. oktobra smo zopet

imeli nočno češčenje v enakem redu kakor 24. oktobra. Tokrat smo se duhovno pripravili za slovesni praznik Kristusa Kralja, molili pa smo za blagor domovine.

Na praznik je med glavno sv. mašo prav lepo prepeval naš zbor. Morda smo poslednjič slišali lepo Mavovo slovensko mašo. Zvečer pa smo v dvorani prisostvovali slavnostni akademiji. Govoril je dr. Basaj. Za govorom so sledile deklamacije, recitacije in petje, spremljano s skioptičnimi slikami, ki prikazuje Kristusa Kralja.

Zvečer smo tudi zaključili lepo oktobrsko roženvensko pobožnost. Do poslednjega kotička smo napolnili kapelo.

P o r o č i l i s o s e

v mesecu oktobru: Janez JENKO, automehanik, Pungart - Sora in Angela ROGELJ, bolniška sestra, Sp. Brnik - Cerklje; Leopold GOLOB, kovač, Virmaše - Stara Loka in Ivanka REMIC, Podsmreka - Dobrova; Janez PAPEŽ, pos. sin, Lopata - Hinje in Marija ZOR, Moše - Smlednik; Jože JANEŽIČ, kolar, Grosuplje - Šmarje in BOH Jožefa, šivilja, Gumnišče - Šmarje pri Ljubljani; PETRIC Alojzij, zidarski pomočnik, Crnec - Sv. Gregor in Ana JAKLIČ, pos. hči, Rašica - Velike Lašče.

ZEMLJEPIS SLOVENIJE

Začetek šolskega leta nam je vsa zadnja leta prinesel po nekaj knjižnih novosti. Tako tudi letos. Tudi če smo že pred durmi svoje emigracije iz Avstrije, nič ne popustimo. Življenje zahteva od nas vedno in nepréstano dela, morda v begunstvu še bolj kot doma v rednih razmerah.

Poleg "Zgodovine srednjega in novega veka", pomožne knjige za gimnazijo, in "Slovenskega berila" za I. gimnazijski razred, je v začetku letošnjega šolskega leta izšel tudi "Zemljepis Slovenije", učbenik za IV. gimnazijski razred, ki ga bo pa tudi vsak drug begunec s pridom bral in se lahko iz njega marsikaj naučil. Izšel je v Slovenski begunski tiskarni v špitalu na Dravi. Obsega 69 strani in 30 prilog zemljevidov, grbov, tlorisov itd. Kakor vsi drugi špitalski tiski, tako je tudi ta izšel razmnožen na voskovnicah.

Knjiga "Zemljepis Slovenije" podaja zaokroženo zemljepisno podobo vsega slovenskega ozemlja in to na način, ki je za nižjo šolo najlažji in zato najbolj primeren, t.j. slovensko ozemlje ni obravnavano sistematično kot celota, marveč po slovenskih pokrajinah. Kot skupnost so obdelana samo nekatera poglavja, kakor goropis, vodopis, podnebje, gospodarstvo, kultura, prebivalstvo, izseljenstvo in še nekaj drugih. Prvi del učbenika se v glavnem

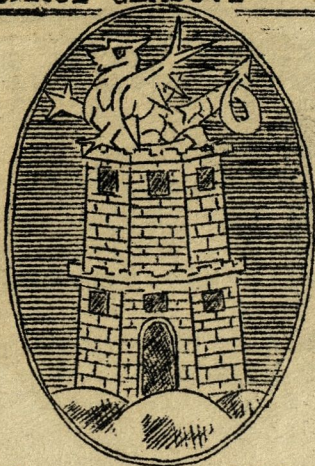

mesta

Celja

drži besedila starejše Pirčeve in novejše Tržaške knjige.

Ne moremo si kaj, da ne bi ob izidu te pomembne knjige, napisali o njej nekaj besedi tudi za naše rojake, raztresene po svetu. Na prvem mestu naj omenimo novost, ki jo prvič naletimo v te vrste slovenskem učbeniku, t.j. na preled kartografov slovenskega ozemlja. Iz tega pregleda je razvidno zlasti tudi to, da smo v rajni avstroogrski monarhiji dobili Slovenci med prvimi

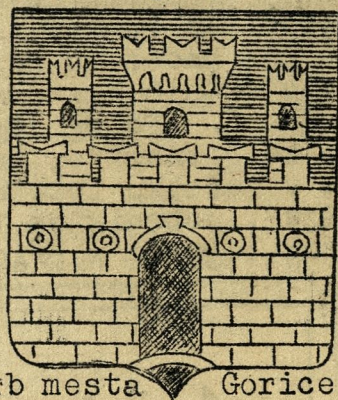

Grb mesta Ljubljane

krasen slovenski atlant, ki ga je napravil Matej Cigale leta 1877. Delal ga je polnih osem let in se sam pohvalil, da je s takšnim delom prehitel druge avstrijske narode. V tej zvezi naj po učbeniku dalje navedemo, da je Avstroogrška izdala za ljudske šole slovenski atlant, toda brez Štajerske, brez Koroške, brez Prekmurja in brez Beneške Slovenije in brez imena Slovenija, vendar značilno, da imamo prav v tem atlantu takoj na prvi strani Ljubljano, Trst in Gorico.

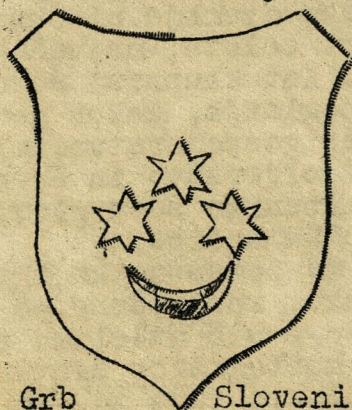
Iz pregleda o kartografih slovenskega ozemlja je dalje razvidno, da je Slovenec Kocen, doma iz vasice Hotunje, vzhodno od Celja, prvi v Avstroogrski izdelal za avstrijske ljudske in srednje šole atlant, ki je izšel eden leta 1860, drugi pa 1863. in ki je bil preveden potem v skoro vse avstrijske jezike (hrv., polj. itd.) Rabili so ga po vseh avstrijskih šolah. Leta 1946. je izšla n.pr. njegova 62. nemška izdaja. Da je bil zaveden Slovenec, je razvidno iz zemljevida alpskih dežel, na katerem je v desnem spodnjem kotu vrisal (l. 1863.) slovensko narodno mejo in podal seznam slovenskih krajevnih imen.

Ko poročamo že o tem, naj navedemo še to, da je Italija za zasebna dela slovenskega ozemlja za tako imenovano Ljubljansko pokrajino izdala dva atlanta za ljudske oziroma za srednje šole, na katerih pa imena Slovenija zaman iščemo. Vsa imena izven Ljubljanske pokrajine pa so poitalijančena, le na ozemlju, ki ga je zasiedla Nemčija, so označena slovenska imena, to pa najbrž zato, ker so ta del atlanta priredili slovenski profesorji (Dr. Valter Bohinc, Dr. Roman Savnik in prof. Maks Miklavčič), kar pa seveda tudi ni nikjer omenjeno. - S tem v zvezi naj omenimo še to, da tudi ime slovenskega prireditelja istega novega atlanta, ki je letos izšel za tržaške šole, ni navedeno. Vendar je pa ta zadnji tržaški atlant za našo šolo do neke meje primeren, ker vpoštevaja že novo razmejitev med Jugoslavijo in Italijo odn. Svobodnim tržaškim ozemljem.

Grb mesta Gorice

Izrednega pomena pa so priloge, ki so dodejane učbeniku. Večina prilog k temu zemljepisu kakor tudi priloge k mesec prej izišlemu ponatisu 1. dela Zgodovine Slovencev so zamišljene kot nadaljevanje ozir. izpopolnjevanje Zgodovinskega atlanta.

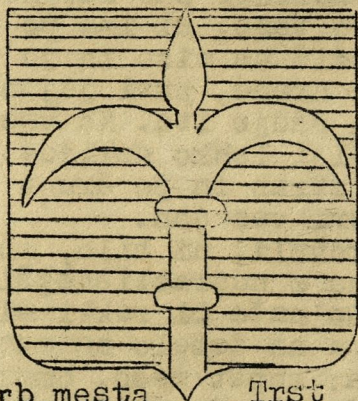

Grb

Slovenijenjunih novih meja itd. Dalje je tudi zemljevid glavnih slovenskih narečjih skupin in posebej zemljevid slo-

Tu naj omenimo zlasti podobe grbov vseh naših najvažnejših mest: Ljubljane, Trsta, Maribora, Gorice, Celja, Ptuja, Postojne, Kopra, Pirana itd., ki jih najdemo med prilogami. Mimogrede naj tu omenimo, da smo ta del studija Slovenci precej - če že ne popolnoma zane-marjali, tu v begunstvu pa smo videli, kako cenijo to drugi narodi, zlasti Nemci, Hrvatje, baltijski narodi, Angleži, itd. Med prilogami dobimo dalje talne narise Postojnske jame, Križne ali Mrzle jame, shematični opis Savinjskih ali Kamniških planin, mestni načrt Ljubljane in Maribora z oznamenovanjem

venske koroške narečne skupine z včrtanimi mejami posameznih narečij. Izseljence v ZDA pa bo gotovo najbolj zanimal zemljevid ZDA, na katerem so posebno označene vse slovenske župnije, na hrbtni strani zemljevida pa so posebej še podani njihni točni naslovi in pa imena župnikov.

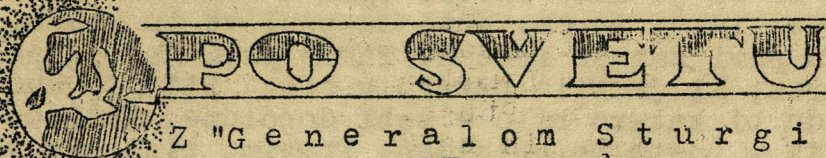
Grb mesta Trst

Iz vsega tega je jasno, da je novi zemljepisni učbenik o Sloveniji zelo zanimiv in pomemben in da smo nanj vsi zamejni Slovenci lahko ponosni. Marsikdo izmed njegovih bralcev so bo morda z začudenjem ustavil, kako to, da manjkajo za nekatera mesta, trge in dr. kraje točne številke prebivalstva. Prireditelj se je temu namenoma izognil. To pa zato, ker ni imel pri roki najnovejših podatkov o ljudskem štetju. Kakor znano, so imeli v domovini letos v aprilu ljudsko štetje, gradivo o njem pa za enkrat vsaj nam v zamejstvu še ni dostopno.

Brezdvomno pa moramo obžalovati, da je učbenik izšel samo v 63 izvodih. Potemtakem pomeni vsak izvod že danes dragocenost. Iz razgovora s prirediteljem naj podamo še to, da je imel v načrtu, da izda 2. del zemljepisa za 8. razred in to v mnogo širšem obsegu, kakor pa je pričujoče delo, toda tega zaradi danih razmer ni mogel storiti.

Glede zgodovinskih atlantov pa je iz omenjenega pregleda kartografov razvidno, da takšnega atlanta vse do najnovejšega časa nismo imeli. Prvič je izšel Zgodovinski atlas Slovenije med nami v begunstvu februarja letos, in sicer razmnožen na 50 voskovnicah. Obdelal ga je tudi avtor našega "Zemljepisa Slovenije". Gradiva za zgodovinski atlas Slovenije pa je raztresenega zelo veliko po revijah in knjigah. Žal pa, da je nam v begunstvu le malo tega do stopnega.

Na zadnji strani knjige imamo tudi kratek pregled slovenskega izseljenstva. Iz njega je razvidno, da živi danes okoli 500.000 Slovencev v zamejstvu, od tega največ v Združenih državah Amerike - uradno nekaj manj kakor 200.000, dejansko pa gotovo okoli 300.000, od tega največ v Clevelandu -, nato pa v najpomembnejši južnoameriški državi Argentini, kjer se njihno število mesec za mesecem veča. (V Argentini imajo naši tri časopise, in sicer izdaja del staronaseljencev Slovensko misel, ki zagovarja sedanji režim v domovini, novonaseljenci pa izdajajo štirinajstdnevnik Svobodna Slovenija, razen tega izhaja ondi še Duhovno življenje, ki je versko-vzgojnega značaja).

Z "Generalom Sturgisom" v Kanado.

Oglasila so se naša dekleta, ki so odšla v Kanado 9. septembra. Vozile so se z IRO ladjo "General Sturgis". Popisala so svoje doživljaje, ki so zanimivi zlasti zato, ker so bile prve potnice, ki so morale same skrbeti za red na ladji. Takole pišejo:

V četrtek 16. 9. 1948.

Ob pol 3 uri se je začela ladja pomikati. Marsikatera je imela solzne oči. Počasi smo zapuščali obalo. Še precej časa smo videli hribe, pa tudi ti so počasi izginili izpred oči. Bile smo popolnoma same na morju prepuščene le Bogu in valovom. Spale smo v

tri "štuke" ne samo v dva kot je to bila navada v Spittalu. Postelja: mreža, modroc, 2 beli rjuhi, deka in rešilni pas. Je pa bilo toplo. Hrana dobra. Zajtrk ob pol 8 uri, kosilo ob pol 12, večerja ob pol 5 uri. Sicer pravijo, da je bila naša hrana najslabša, kar jih je bilo doslej. Ampak jaz ne vem. Naj samo povem: zajtrk 2 jajci trdo kuhani, mleko in še kakor grah ali fižol debelo ocvrtje na mleku, marmelada, kruh, kava, kolikor pač kdo hoče in pa surovo maslo. Vsak dobi najprej svojo taso, ki ima po 6 razpredelb. Potem gre kar po vrsti. Taso položiš na mizo in jo kar rineš naprej. V vrsti potem stoje in dele hranō, prvi jajca, drugi mleko, tretji kruh, četrti pecivo, peti sadje itd. Ko vse dobiš, se postaviš k mizi, kjer si po mili volji lahko naliješ kavo in poješ. Nato odideš s posodo na drugo stran in po drugi strani ko si oddal posodo, odideš ven. Luč gori ves dan.

Pijače, kakor so jo nekateri pričakovali, ni bilo, ker je to bila vojaška ladja. Kosilo je bilo juha z najrazličnejšimi dodatki. Seveda naši juhi prav nič podobna. Po naše bi rekli mišneštra, meso, krompir, kumarce, pesa, ki je pa na debelo narezana, pecivo, sladoled, sadje, kruh, čaj. Večerja: zopet meso, omaka, prikuha, več vrst solate, marmelada. Solata je seveda neokisana. Če ne poješ kruha ali sadja, ne smeš tega vzeti s seboj na krov ali sobo, vse gre v sod. Da bi ljudje imeli le del tega v lagerju, kar se tu vrže proč, pa bi bilo vse drugače. Toliko o tem.

Ob 6 uri je prišla neka Miss v sobo. Sedele smo ravno okrog mize. Vprašala me je, če bi bila pripravljena sprejeti neko delo, kar sem seveda z veseljem pritrdila. Nato je rekla, da bo težko. Nič ne de, sem ji dejala. Nato se je posmejala in rekla, da me postavlja za komandanta sobe. Gledati moram, da bo vsako jutro dežuralo 6 deklet. Tista, ki bodo dežurala, morajo zjutraj že ob 7 uri k zajtrku. Ob pol 9 uri moramo pričeti s pospravljanjem sobe. Do takrat mora vsaka postlati svojo posteljo, nato vse zapustiti sobo in se podati na krov. Od 10 ure moram čakati potem sama v sobi na komisijo, ki pregleda vsak dan natančno vse po tleh, če je vse pomito in zbrisano, če so postelje vse po vojaško pospravljene. Če so kopalnice čiste in stranišča vsa pomita. Vse kljuke pri vodi morajo biti lepo zbrisane in se svetijo. Če je shramba za metle in razno orodje, ki se rabi za čiščenje lepo čisto in v redu nameščeno. Umiti pa je treba vsak dan vse stene v kopalnici in v straniščih vsak dan s praškom. Dobro sem ji odgovorila. Sprejemem to. Drugi dan so se pa kar vstili pregledi. Prva pride Miss. Pregleda in pohvali. Zelo čisto. Potem druga etapa. Kapetan in še 3 drugi z njim in še ena miss. Tolmač v nemščini razloži, da je zelo zadovoljen in da je zelo čisto. Vpraša nas oziroma mene, kakšne narodnosti sem in mu povem. Nato se poslovijo in gredo. Potem še en pregled in prvi dan je končan. Takoj prvi dan je pa miss dobila eno deklico, ki je bila prišla v sobo. Bila je huda, da ne smem dovoliti, da bi katera bila v sobi dopoldne. Tudi če ji bo slabo, ne sme iti v posteljo dopoldan. Pravim, čisto po vojaško. Drugi dan se ponovi ista pesem zopet na novo. Prišel je še višji pregled. To je bil pa Američan. Govoril je nemško. Zelo je pohvalil in me vprašal, če bom tudi v Kanadi držala tak red in čistost? Seveda sem to pritrdila. Ko smo imeli sestanek, je bila naša soba posebej pohvaljena, da naj si jo vzamejo vsi za zgled. To se nam je na vso moč dobro zdelo. Kaj bi se nam ne. Kako bi nas bilo sram, če bi nas pozivali po radiju s krova po imenu, kakor so to delali dan za dnem, da morajo takoj v svoje sobe na čiščenje. V nasprotni sobi je bila komendantka neka Madžarka. Ta je prišla k nam pogledat in potem je tudi ona tako odredila. Tako sta bili ti dve sobi potem vzor na ladji. Za plačo sem dobila vsak dan paket cigaret. Dekleta

so pa za 3 dni dobila, katera so delala le po 9 cigaret. Zadnje dni pa šele vsaka po 20 cigaret.

Vožnja je bila zelo lepa in mirna. Takoj prvo noč ob pol 2. uri zjutraj se je pričela ladja zibati. Zbudilo me je to. Malo čuden občutek, ko vstanem, pa me zanese samo od sebe na drugo stran. No saj ga še videla nisem, sem si dejala, pa me že zanaša. Saprami, kaj pa bo to, si mislim. Če že mene meče tako, ko me je vendar precej skupaj, kaj bo pa še z drugimi. Pa se korajžno postavim in je bilo dobro. Ko pogledam proti stopnicam, ki vodijo na krov, pa že opazim prve, ki omahujejo proti železnim sodom in kličejo krepko "urha", pa ne tistega našega gospoda iz Emigracije, ki se v resnici imenuje g. Urh. Meni ni bilo vso pot prav nič.

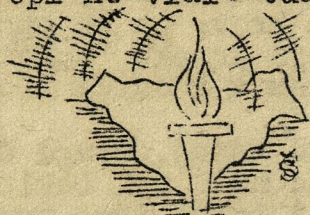
Prvi večer smo porinile uro za pol ure nazaj, drugi dan zopet za eno uro in tako vsak dan, da smo prišle na 6 ur. Dekleta so bila kljub lepi vožnji skoro vsa več ali manj bolna. Samo par nas je bilo zdravih vso pot. Ni se jim pa dalo dopovedati, da morajo kljub slabosti velike hoditi in gibati. Tako so se pa vogle na krov, kar pa je zelo slabo. Na to me je opozorila miss. Jesti morate, je dejala, čeprav s silo in ne misli bi, da ste na ladji. Če čutite slabost, se vlezite na trebuh za kratek čas. Kadite pa čim manj ali pa sploh ne. To je bilo navodilo. V soboto dne 18. sept. smo u-gledali Španijo - obalo, to je bilo nekako ob 3 uri popoldne, na dru-gi strani smo uzrle afriško obalo. Nekako ob 7 uri smo prepluli Gi-braltar. Napovedali so ponoči nevihto. Mislili smo, da se bomo zju-traj zbudile v portugalskem pristanišču, pa ni bilo nič, ker so mo-rali spremeniti svojo smer v sled nevihte, zato so ladjo pognali kar naprej, saj so vedeli, da vozijo "dekle" in da se muči.

Na ladji se je vršil en skupni sestanek vseh zaupnikov narodnosti. Jaz se ga nisem udeležila, pač pa je šla tja Marica, t.j. učiteljica iz Horjula in pa Lali, ki je imela otroški vrtec v Spit-talu. Imen pa ta moment res ne vem, kako se katera piše. Na tem se-stanku so se dogovorili, da bodo vse narodnosti napisale nekaj za list, ki se bo izdal na ladji. Zvečer smo se nato pomenile. Zato Vam ne bom poročala, koliko nas je potovalo in kakšne narodnosti, ker je tu v listu, ki ga prilagam v dveh izvodih vse popisano. Na sestanek nisem mogla, ker nisem noben dopoldan smela zapustiti sobe in sem smela šele po kosilu na krov. Zvečer smo vedno prepevale na krovu. Tujci so nas poslušali z veseljem. Organizirale smo en skupni se-stanek v dvorani za vse Slovenke. Imele smo na programu razne na-rodne pesmi, deklamacije in tako še enkrat pred odhodom, predno se bomo razšle, malo pogovorile.

V petek 24.9. smo morale pomiti vso sobo od stropa in sten do tal, vse postelje in sploh vse.

V Halifax smo prispeli ob pol 10 uri v soboto dne 25.9. Izkrčanje se je pričelo nekako ob 11. uri. Odnesele smo zopet vsaka sama svojo prtljago z ladje, ki je privozila čisto v pristanišče. Prtljago smo odložile v garderobi. Nato so nas začeli klicati po imenih. Seveda smo komodno sedele v velikanski čakalnici. Nato po vrstnem redu kakor nas je klical po spiskih, odšle z vizumom zopet na drugo stran v čakalnico. Smeha je bilo dovolj, saj si vse dru-go slisal preje, kakor pa svoje pravo ime. Bože mili - sem dejala sama pri sebi. Če se bo meni tako jezik lomil pri angleščini kot se tem ljudem samo pri tej izgovorjavi imen, potem bi bilo najboljšo, da pobereš svoja šila in kopita, pa greš odkoder si prišla. Tu so nas zopet obdarili z listkom ali kakor smo rekle: pasjo številko. Pardon, te smo dobile tik predno smo ladjo zapustile. To so bile številke vagonov, kamor je morala iti potem vsaka, ko se je v čakalnici zopet vsako posebej popisalo, kakšne narodnosti je, kakšen poklic je imela, kam želi. Nato pa je bilo to končano. Vsaka je šla

v garderobo po svoje stvari, pa naprej na pregled kovčkov. Enim je pregledal vse, drugim zopet nič. Jaz nisem odprla nobene stvari. Pogovorili smo se pa lahko, ker so več ali manj znali nemško. Nato je dobila vsaka 2 zavitka cigaret in odšle smo na vlak, ki nas je zunaj čakal. Dobile smo tapecirane vozove s svetlomodrim baržunom. Me smo dobile voz, tako da je imela vsaka za dva sedeža prostora, kakor male zofe. Poleg je bil jedilni voz. Vse krasno urejeno. V Evropi ne vidiš tudi na "Ekspresu" ne kaj takega.

IZ DOMOVINE

Šolstvo v Sloveniji

V Titovem petletnem planu je predvideno, da se majhni kmetijski obrati združijo v večje obratovalne enote. "Poročevalec" pravi, da je treba vključiti male kmetijske obrate v nove organizacijske oblike, gospodariti na velikih površinah in po načrtu." Vse to pa zahteva novih kmetijskih strokovnjakov, in teh Titovini zelo primanjkuje. Tudi vpis v šole se vrši po planu. Zanimalo vas bo, kje in kakšne kmetijske šole obstojajo v Sloveniji. Vseh kmetijskih šol je 22. V Mariboru je srednja kmetijska šola s 4 oddelki: splošni, živinorejski, poljedelski, vinarsko-sadjarski, v Ljubljani je srednja veterinarska šola, v Kranju mlekarška šola, v Ptujju melioracijska šola, v Medlogu pri Celju vrtnarska šola, v St. Petru pri Gorici vrtnarska šola, vinarska šola v Podlehniku pri Ptujju, vinarska šola v Kapeli pri Radgoni (bivša banovinska trsnica), vinarsko-sadjarska šola v Ložu pri Vipavi, vinarsko-sadjarska šola v Vihpolju-Brdih na Goriškem, vinarsko-sadjarska šola v Svečini na Štajerskem, vinarsko-sadjarska šola v Vinomeru pri Metliki, poljedelska šola v Rakičanih v Prekmurju, poljedelska šola v Marenbergu, živinorejska šola v St. Jurju ob juž. železnici, zoo-veterinarska šola v Kočevju, živinorejska šola v Žovneku pri Braslovčah, živinorejska šola v Mali Loki na Dolenjskem, živinorejska šola v Logatcu, šola za plansko gospodarjenje v Poljčah, splošna kmetijska šola v Ljubljani, podkovska šola v Ljubljani. "Poročevalec" pravi, da vpis ni dosegel načrtanega plana, razen šole na Grmu. -

Meso, namesto delavcem na - gnojišče.

V vseh državnih ustanovah že od nekdaj vlada birokrati zem in polževa počasnost. Tudi v Titovini ni prav nič boljše. Še celo slabše kot kdaj prej. Zgovoren primer prinaša spet "Poročevalec" iz Jesenic. Gozdni magazin je prejel iz Beograda pošiljko ovčjega mesa za delavce. Pošiljka je dospela v petek. Upravnik Rus je meso dvignil šele v ponedeljek in ga razdelil med svoje poslovalnice, katere pa meso niso več mogle izročiti delavcem, ker so ti že odšli nazaj v gozdove. Meso je ležalo v poslovalnici do četrтка, ko je prišel upravnik Rus pogledat, če je meso še užitno. Moral je ugotoviti, da je meso že popolnoma skvarjeno ter so morali zakopati 44 kg mesa... Kaj takega bi se pač v privatnih podjetjih nikdar ne zgodilo. A brihtne Titove oblasti so privatna podjetja "likvidirale"...

Prvi slovenski film so izdelali v Sloveniji,

ki je dolg 3000 metrov. Naslov filma je "Na svoji zemlji". Snemali so ga večidel na Primorskem v Baški grapi. Film je kajpada v par-tizanskem stilu.